

TINGENE SKER IKKE AF SIG SELV

3F har et ærværdigt 50-års jubilæum at fejre i april 2021. DASF's (nu 3F) arbejderbeskyttelseskonference i april 1971 satte afgørende fokus på arbejdsmiljøet og medvirkede til processen for vedtagelsen af Arbejdsmiljøloven i 1975.

På mange måder var der varmet op til DASF konferencen. Et alt for usundt og usikkert arbejdsmiljø, for mange ulykker, døde og nedslidte samt strejkende arbejdere. Og en total passiv fagbevægelse, så DASF havde stort set den faglige arbejdsmiljøbane for sig selv. Der var også lig på bordet bl.a. ved en alvorlig eksplosionsulykke på A.P. Møllers Lindøvværft, hvor 2 arbejdere blev dræbt og 13 kom til skade.

Der var 2 kronikker i Politiken i 1970 af en ung socialrådgiver Henning Tjørnehøj, der også var socialdemokrat. Han anklagede LO for at ligge under for en *"kroner og øre filosofi"*. Smedeformanden Hans Rasmussen, der havde været mangeårigt folketingsmedlem og næstformand i Socialdemokratiet, svarede igen. Fagbevægelsen skulle *"skaffe flere penge hjem til medlemmerne flere penge til at sikre sig velfærd"*.

Det der gjorde konferencen bemærkelsesværdig, var at DASFs arbejdsmiljøkonsulent Magnus Demnitz havde inviteret 6 af de fagkritiske studerende som deltagere i konferencen. De fagkritiske medicinstuderende var ikke populære i systemet, for i 1970 havde *Foreningen af Danske Lægestuderende* udgivet en række særnumre om arbejdsmiljø i bladet *Stud.med.*

DASF-konference foregik på DASF's kursusejendom Langsøhus ved Silkeborg og havde 29 deltagere, mest tillidsfolk fra DASFs afdelinger. 2 socialdemokratiske folketingsmedlemmer, Mogens Camre var den ene, var med. Det var en broget skare der deltog og på konferencen. Men det lykkedes dog at få lavet et debatoplæg. Allerede på forsiden af debatoplægget, der kom i september, var der noget nyt, - *"Debat om et nyt og bedre arbejdsmiljø"*, ikke arbejderbeskyttelse.

Indsatsen for at bekæmpe de skadelige virkninger af uheldige fysiske og psykiske arbejdsforhold var uendelig lille i forhold til disse problemers omfang, og Arbejdstilsynet daværende muligheder til at benytte den i øvrigt utilstrækkelige arbejderbeskyttelses lov var begrænset.

DEN UTILSTRÆKKELIG ARBEJDERBESKYTTELSESLOV

I § 13 stk. 5 hed det fx *"hvor det ikke vil betyde en afgørende ulempe for virksomhedens drift, skal der i lokaler, hvor arbejde regelmæssigt foregår, være adgang til tilstrækkeligt dagslys"*.

Ligeledes § 13 stk. 19 om gifte og andre sundhedsskadelige stoffer *"skal erstattes med mindre farlige stoffer, hvor dette kan ske uden uforholdsmæssig ulempe for virksomheden"*.

Og § 28 *"...skal der hvor det er praktisk muligt, anvendes særlige beskyttelsesmidler"*.

Men der var fx ingen forklaringer på hvordan man skulle afgøre om det var praktisk muligt.

DET KAN BETALE SIG AT OVERTRÆDE LOVEN

Bøder til arbejdsgivere der overtrådte arbejderbeskyttelsesloven, var meget små, set i forhold til de bøder der blev givet til arbejdere ved overenskomststridige strejker. En faglært arbejder fik 89 kroner i bod pr. dag han strejkede. Men de gennemsnitlige bøder til arbejdsgivere der overtrådte arbejderbeskyttelsesloven, var 400-500 kroner.

ARBEJDESTILSYNETS BEGRÆNSNINGER

Arbejdstilsynets muligheder for at besøge virksomheder på det tidspunkt var begrænset. I slutningen af 1969 var der registreret ca. 140.000 såkaldte tilsynsobjekter og af disse fik ca. 70 % intet besøg.

BEGRÆNSET FORSKNING

Med hensyn til forskning, som blev udført af Statens Institut For Arbejdshygiejne (SIFA) var der også begrænsninger. Instituttet havde 23 ansatte, til sammenligning havde man i Sverige ved et lignende institut 400 ansatte.

DEN UTILSTRÆKKELIGE STATISTIK

Ulykkesstatistikken var mangelfuld. Det var uklart dengang, hvor mange ulykker der skete. Til Arbejdstilsynet blev der anmeldt ca. 3500 ulykker om året. Alene på skibsværftet B&W skete der ca. 15.000 skader pr. år, det var 2,3 ulykker pr. mand om året. Med forsigtige tal på 2 ulykker pr. person pr. år og ca. 1,4 millioner ulykkesforsikrede, så ville 2,8 millioner skader årligt, være mere realistisk.

Statistikken for erhvervssygdomme var også urealistisk. Gennemsnittet for antal anmeldte sygdomme for årene 1966 til 1969 var i alt 298 pr. år. Hørecentralen i Odense havde i årene 1967-70 i årligt gennemsnit 289 arbejdere, der var blevet støjskadede.

Socialforskningsinstituttet foretog i 1962 en undersøgelse der viste at der var 60.000 mennesker i Danmark med handicap. Fx lidelser i bevægelsesapparatet og forskellige læsioner. Meget tydede på, at mange fysiske handicap, ofte opstod i forbindelser med belastninger, dvs. i de fleste tilfælde arbejdsbelastninger. Hvis 60 % af de nævnte sygdomme er arbejdsbestemte ville man få tal på 36.000 der led af en eller anden erhvervssygdom.

FAGBEVÆGELSEN UDEN BEVÆGELSE

Med hensyn til organisationernes indsats kunne det konstateres, at LO var bagud ift. DA, der havde et sikkerhedssekretariat. Men på LO-kongressen i maj 1971 blev det oplyst, at man påtænkte at oprette et sådan sekretariat.

Fagbevægelsen havde den gang ingen ansatte, der med faglig indsigt kunne vurdere de afgørelser Direktoratet for Ulykkesforsikring kom med. Det blev også fremhævet, at fagbevægelsen skulle tage spørgsmålet om produktivetsfremmende lønsystemer op.

I årene 1961 til 63 blev der gennemsnitligt udbetalt 2 millioner tabte arbejdsdage efter ulykkestilfælde. Til sammenligning var der 29.000 tabte arbejdsdage ved strejker.

Og fagbevægelsen skulle beskæftige sig med det forebyggende. Vi skal kunne vurdere alvoren bag mange af de forskningsresultater der allerede foreligger, når det drejer sig om produktionsmetoder, materialer samt nye stoffer, som disse undersøgelser har kunnet påvise.

Debatoplægget fra DASF var en lille pjece til 2 kr. Den sluttede med 11 konkrete punkter, for hvad der skulle gøres:

1. *Man skulle have en reel lov, der prioriterede arbejdernes sundhed mere end produktivitet.*
2. *Arbejdstilsynet skulle have klart formulerede pligter og bemyndigelser.*
3. *Fagbevægelsen skulle have arbejdsmedicinsk og teknisk sagkyndige til at sikre arbejdernes sundhed.*
4. *Statens Institut For Arbejdshygiejne skulle ligne det svenske institut.*
5. *En dækkende sikring af de økonomiske følger af arbejdsulykker og erhvervssygdomme.*
6. *Sikre arbejdstagernes og sikkerhedsrepræsentanternes stilling og indflydelse ved lov.*
7. *Bevidstgøre lønmodtagerne om ulykkes- og sygdomsfarer.*
8. *Virksomhederne skulle give en udførlig og grundig information om ulykkes- og sundhedsfarer.*
9. *Fremtidige overenskomstforslag skal indeholde bestemmelser om personligt beskyttelsesudstyr.*
10. *Bedriftslæger skulle ansættes af sikkerhedsudvalgene.*
11. *Socialmedicinske forskning, på reel statistik.*

Efter konferencens afholdelse men inden afrapporteringen forelå i september, blev der vist en TV-udsendelse i sommeren 1971 som satte arbejdsmiljø og sindene i oprør. Udsendelsen hed "En arbejders liv er penge værd for andre." Om arbejdspladser forhold med fokus på ulykkesrisiko og faren for erhvervssygdomme. Udsendelsen viste, en voldsom forskel i antallet af anmeldte og reelle arbejdsulykker. Reaktionen på udsendelsen var yderst voldsomme. Direktør Schade-Poulsen fra DA fandt udsendelsen "*tendentøs og baseret på et misforstået politisk grundlag*", Industrirådets formand Arnth-Jensen fastslog at der var tale om "*hadsk mistænkeliggørelse og klassepolitisk hetz*" og LO: "*en uhyre ensidig form for oplysning*".

DASF-konferencen viste, at en del af fagbevægelsen havde rykket i forhold til arbejdsmiljø. I 1971 kom politikerne på banen med en lov om et udvidet arbejdsmiljøbegreb. Men først i 1975 blev Arbejdsmiljøloven endelig vedtaget, med virkning fra 1977. Med forskellige ændringer er loven fra 1975 stadig hovedloven på arbejdsmiljøområdet – og stadig med arbejdsmarkedets parter i den afgørende rolle. Begrebet arbejdsmiljø signalerede en diskursændring. Det handlede ikke kun om at beskytte *arbejderne* mod farligt arbejde. Nu skulle fokus være på at gøre selve *arbejdspladsen* så ufarlig som mulig.

Den endelige lov blev en rammelov. Vedtaget, af et flertal bestående af: Socialdemokratiet, Venstre, Radikale Venstre og Kristeligt Folkeparti. Partierne: SF, DKP og CD undlod at stemme, mens Konservative, VS og Fremskridtspartiet stemte imod. Loven lignede i store træk, det der var opnået enighed om mellem LO og DA; og parterne var også meget tilfredse med loven.